

Üniversite Öğrencilerinin Mesleki Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Gördes Meslek Yüksekokulu Örneği

Özlem Taştepe*, Selim Duramaz†‡

Özet

Bu çalışma üniversite öğrencilerinin mezuniyet sonrası mesleki gelecek beklentilerinin belirlenmesi çerçevesinde hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda kolayda örnekleme yöntemi ile Manisa Celal Bayar Üniversitesi Gördes Meslek Yüksekokulu öğrencilerine mesleki kariyer beklenti ölçeği uygulanmıştır. Çalışmada öncelikle faktör analizi yapılmış ve demografik değişkenler ile mesleki beklentiler arasında farklılık olup olmadığının incelenebilmesi amacıyla bağımsız örneklem t testi ve ANOVA testi analizleri uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda ankete cevap veren öğrencilerin mesleki beklentileri sınıf, bölüm, yaş, yaşanılan bölge ve ailenin aylık gelirine göre anlamlı farklılık göstermez iken; cinsiyet değişkenine göre bakıldığında kız öğrencilerin geleceğe yönelik mesleki duygusal beklenti düzeylerinin erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin geleceğe daha umutla bakabilmeleri için okudukları bölüm ve ilgili alanlara yönelik kendi bilgi ve becerilerinin farkına varabilecekleri kurs ve seminerler düzenlenerek sahip oldukları potansiyel ortaya çıkarılabilir. Ayrıca öğrencilerin gelecek beklentilerinde yaşadıkları belirsizliklerin giderilmesi için gerekli önlemler alınmalı ve üniversite eğitimleri boyunca ihtiyaç duydukları her türlü kaynak sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler

Mesleki Beklenti
Gelecek Kaygısı
Kariyer Hedefleri

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 01.03.2022
Kabul Tarihi: 21.09.2022
Doi: 10.18026/cbayarsos.1081065

Research on Occupational Expectations of University Students: The Case of Manisa Celal Bayar University Gördes Vocational School

Abstract

This study was carried out within the framework of determining the professional future expectations of university students after graduation. In this context, it was carried out by applying the vocational career expectation scale to the students of Manisa Celal Bayar University Gördes Vocational School with the convenience sampling method. In the study, first of all, factor analysis was performed, and then independent sample t-test and ANOVA test analyzes were applied in order to examine whether there was a difference between demographic variables and vocational expectations. As a result of the study, while the professional expectations of the students who answered the questionnaire did not differ significantly according to the class, department, age, region of residence and monthly income of the family; Looking at the gender variable, it was concluded that female students' occupational emotional expectation levels for the future were higher than male students. In this direction, the potential of students can be revealed by organizing courses and seminars where they can realize their own knowledge and skills about the department they are studying and related fields so that they can look to the future with more hope. In addition, necessary measures should be taken to eliminate the uncertainties experienced by students in their future expectations and all kinds of resources they need during their university education should be provided.

Keywords

Professional Expectation
Future Care
Career Goals

About Article

Received: 01.03.2022
Accepted: 21.09.2022
Doi: 10.18026/cbayarsos.1081065

* Öğr. Gör., Manisa Celal Bayar Üniversitesi Gördes Meslek Yüksekokulu, ORCID: 0000-0002-7664-3438

† Doç. Dr. Selim Duramaz, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi, ORCID: 0000-0002-1257-0620

‡ İletişim Yazarı: selimduramaz@hotmail.com

Giriş

Küreselleşmenin etkisiyle gelişen ve değişen dünya koşullarına uyum sağlamak ve iş dünyasının beklentilerine adapte olmak günümüzde öğrencilerin mezuniyet sonrasındaki konumları açısından büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin kendilerini nitelikli bir şekilde yetiştirerek yabancı dil, mesleki eğitimler/seminerler/kurslar, takım çalışmasına yatkınlık gibi donanımlarla kendilerini yetiştirmesi ve iş dünyasına hazır hale gelmesi iş dünyası temsilcileri tarafından istenilen ve aynı zamanda aranan özellikler arasında yer almaktadır.

Gençler açısından bakıldığında öğrencilik ve sonrasındaki dönemde öğrenciler her gün gelecekleriyle ilgili önemli kararlar almakta ya da almak durumunda kalmaktadırlar. Bir yandan okul dönemlerinde öğrenmeye ve eğitim almaya yönelik zaman ve enerji açısından önemli bir çaba sarf etmekte iken, diğer yandan da gelecekleri açısından gösterdikleri çabanın karşılığını alabilmek ve fırsatları değerlendirmek durumundadırlar. Öğrenciler için bu noktada en büyük motivasyon kaynağı, mesleki idealleri ile iş ve yaşam hayallerini gerçekleştirmektir. Ancak bununla birlikte öğrencilerin meslekleri ile ilgili öğrencilik sonrası hayalleri ve/veya istekleri sadece öğrencilere bağlı değildir, süreci etkileyen önemli unsurlar arasında öğrencilerin ve ailelerinin, eğitimcilerin kişisel geçmişlerinden ve iş dünyası hakkındaki bilgilerinin derinliği de mesleki kariyere yön veren unsurlar arasındadır (Mann vd., 2020, s.5).

Ekonomik açıdan bakıldığında istihdam sorunu dünyada makroekonomik boyutta yaşanan önemli problemlerden bir tanesidir. Özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde işgücünün istihdama dahil edilme sürecinde birtakım sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Üniversitede almış olduğu eğitimini mezuniyet sonrasında iyi bir iş ile taçlandırmak isteyen öğrenciler bu süreçte kariyerleriyle ilgili farklı beklentiler içerisinde olabilmektedirler. Bu noktada çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin kariyer beklentilerinin ortaya çıkarılması, buradan hareketle öğrencilerin eğitimlerinin, mezuniyet sonrası işgücüne katılım aşamasının iş dünyası ve üniversiteler tarafından göz önüne alınması, yeniden değerlendirilmesi, yenilikler gerçekleştirilmesi, önlemler alınması gibi süreçleri kapsamaktadır. Bununla birlikte nitelikli ara elemanın güvencesi konumundaki meslek yüksekokullarının öğrencilerinin kariyer beklentilerinin belirlenmesi ile akademisyenlere, araştırmacılara ve piyasadaki aktörlere yol gösterilmesi, rehber olunması amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda araştırılan literatür kapsamında her ne kadar öğrencilerin kariyer beklentilerine yönelik birtakım araştırmalar yapılmış olsa da (Koçak vd., 2017; Tekin ve Akgemci, 2018; Aydemir, 2018), çalışmamız Manisa ve bölgesinde üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmalardan ilki olma özelliğini göstermektedir. Ayrıca literatürdeki çalışmalardan önemli bir bölümü lisans öğrencilerinin kariyer beklentilerine yönelik gerçekleştirilmiş iken (Şanlı ve Saraçlı, 2015; Arık ve Seyhan, 2016, Turpcu ve Akyurt, 2018), çalışmamız meslek yüksekokullarındaki öğrencilerin beklentilerinin ortaya konulması noktasında ayrı bir önem ifade etmektedir. Çalışmada öncelikle ilgili literatür taranmış, devamında hedef kitleye yönelik uygulanan anketin analiz sonuçları verilmiştir.

Literatür

Literatürde konu ile ilgili çalışmalar, farklı örneklem öğrenci grupları ve farklı ölçekler ile beraber çalışmaların yapıldığı gözlenmiştir.

Özyürek (2001), çalışmasında farklı illerde üniversite sınavına giren adayları örneklem olarak belirlemiş ve adayların global yetkinlik beklenti için anket çalışması gerçekleştirmiştir. Ölçme aracı olarak global yetkinlik beklentisi ölçeğinden yararlanılmıştır. Çalışmada açıklayıcı faktör analizi kullanılmış, aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar sunulurken t testi karşılaştırmaları yapılmıştır.

Gedye vd. (2004), Plymouth Üniversitesi'nden coğrafya öğrencilerinin lisans kariyer beklentileri ile mezuniyet sonrası kariyer deneyimlerini karşılaştırmak amacıyla bir çalışma hayata geçirmişlerdir. Öğrenciler bölümü seçerken gelecekteki kariyerlerine yönelik bilgiden ziyade, coğrafya bilimini sevmelerinden dolayı bölümü tercih etmişlerdir. Bununla beraber coğrafya bölümü mezunları sahip oldukları geniş akademik bilgi ile gelecek kariyer beklentileri açısından bir deneyim elde etmektedirler.

Patton and Creed (2007) Avustralya'da lise öğrencilerine uyguladıkları anket ile öğrencilerin mesleki istek ve beklentilerini ölçmüşlerdir. Ölçüm yöntemi olarak ne tür işler için uygun olabileceğini görmek için yapabileceğiniz kişilik testi olan RIASEC testi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda okulda başarılı bir öğrencilik hayatı geçiren öğrencilerin, kariyer açısından daha olgun ve daha yüksek benlik saygısına sahip olduğu

Zengin vd. (2011), Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin kariyer beklentilerine yönelik bir araştırma yapmıştır. Anket sonucu elde edilen veriler frekans analizi ile incelenmiş ve çalışma sonucunda, öğrencinin kariyer beklentilerinin karşılanmasında maddi geliri yüksek olan işlerin önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte öğrenciler kendilerine verilen eğitimin ne mesleğe ne de sektörün beklentilerini karşılamaya yetmediğini düşünmektedir.

Fizer (2013), ABD University of Tennessee'de tarım bölümünde okuyan öğrencilerin kariyer tercihlerini etkileyen faktörleri incelemiştir. 128 öğrenci üzerinde uygulanan anket sonuçları kapsamında anketi dolduran öğrencilerin kariyerlerine olumlu baktıkları, öngörülen kariyerlerinin tarım alanında olmasından hareketle dünya üzerinde olumlu bir etki yaratacağına, bununla birlikte tarımda mükemmel kariyer fırsatları olduğuna inanmaktadırlar.

Şanlı ve Saraçlı (2015), Afyon Kocatepe Üniversitesi öğrencilerini örneklem olarak belirleyerek gerçekleştirmiş olduğu anket çalışmasında SPSS ve LISREL programları aracılığı ile verileri çözümlenmiştir. 402 öğrenciden elde edilen veriler sonucunda öğrencilerin gelecek beklentileri üzerindeki en büyük faktör kişilik özellikleri olarak bulunmuştur.

Arık ve Seyhan (2016), 180 üniversite öğrencisinin katılımı ile literatürden derleyerek oluşturdukları anket ile beraber elde ettikleri veriler ile lojistik regresyon analizi gerçekleştirmişlerdir. Analiz sonucunda teknolojik farkındalık ve gelecek beklentisinin kariyer planı etkisi üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir.

Kinash vd. (2017), Avustralya'da farklı üniversitelerden lisans ve lisans üstü programlardan 22 öğrenci ve 28 mezun ile odak grup çalışması ile kariyer beklentilerine yönelik bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu kapsamda öğrencilere 4 soru yöneltilmiş, çalışmanın sonucunda öğrencilerin akademik kariyer hedefleri belirlenmiş ve/veya seçtikleri sektörde istihdam edilseler dahi, öğrenciler işverenler tarafından önlerine sunulan kısa vadeli sözleşmeler ve bunun yanında üniversite tarafından verilen kariyer desteklerinin yetersiz olduğunu düşünmektedir.

Tekin ve Akgemci (2018), Selçuk Üniversitesi Çağrı Merkezi bölümü öğrencilerinin gelecek beklentileri üzerine bir araştırma yapmışlardır. Çalışmada bizim de çalışmamızda kullanılan Tuncer (2011) tarafından kullanılan mesleki kariyer beklenti ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada cinsiyete, sınıfa, öğretim durumuna, mezun olunan liseye göre anlamlı farklar bulunamamışken, yaşadığı yerleşim yerine ve gelir düzeyine göre kariyer beklentilerinin farklılaştığı gözlenmiştir.

Tosun ve Güntaş (2018), KKTC'deki bir üniversitede gerçekleştirdiği çalışmasında mesleki sonuç beklentisi ve empati eğilimleri ölçeği aracılığı ile bir araştırma uygulamıştır. Çalışmanın sonucunda cinsiyete, ikamete ve kardeş sayısına göre farklı beklentiler ortaya çıkarılmıştır.

Karadeniz ve Özkan (2021), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ayvacı Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin araştırmanın örneklemini olarak Tuncer (2011) tarafından geliştirilen anketi veri toplama aracı olarak kullanmışlardır. Faktör analizi, t testi ve varyans analizinin uygulandığı çalışmada, farklı programda eğitim gören öğrencilerin ve aynı zamanda yıl bazında farklı sınıflardaki öğrencilerin arasında mesleki kariyer beklentilerinin farklı olduğu gözlenmiştir.

Uygulama

Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri

Bu araştırmanın amacı meslek yüksekokulu öğrencilerinin geleceğe yönelik mesleki beklentilerinin demografik unsurlara göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesidir. Bu amaç bağlamında aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

H1: Mesleki beklentilere ilişkin boyutlar cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H2: Mesleki beklentilere ilişkin boyutlar sınıf değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H3: Mesleki beklentilere ilişkin boyutlar bölüm değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H4: Mesleki beklentilere ilişkin boyutlar ikamet edilen bölge değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H5: Mesleki beklentilere ilişkin boyutlar aile gelir düzeyi değişkenine göre farklılık göstermektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın evreni Manisa Celal Bayar Üniversitesi Gördes Meslek Yüksekokulu öğrencilerinden oluşmaktadır. Ulaşılabilirlik nedenleri dolayısıyla evreni temsil eden örneklem üzerinden kolayda örnekleme yoluyla öğrencilere anket formu dağıtılarak veriler toplanmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmakta ve birinci bölüm katılımcılara ilişkin tanımlayıcı bilgilere yönelik soruları içermektedir. İkinci bölümde ise anket formuna cevap veren kişilerin mesleki beklenti düzeylerinin ölçülebilmesi için Tuncer'in (2011) geliştirmiş olduğu mesleki beklenti ölçeğinden yararlanılmıştır. Bu bölüm 15 maddeden oluşmaktadır. Anket verileri 4-22 Ekim 2021 tarihleri arasında toplanmış olup Gördes Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören 139 öğrenciye ulaşılmıştır. Ulaşılan veriler SPSS 18 paket programı ile analiz edilmiştir.

Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntemler

Araştırmada meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin mesleki beklentileri ile demografik değişkenler arasında farklılık olup olmadığının incelenebilmesi amacıyla ölçeğe

ilişkin boyutların belirlenebilmesi için faktör analizinden yararlanılmıştır. Faktör analizi çok sayıdaki değişkene ilişkin ilişkilere dayanarak birbirinden bağımsız bir şekilde daha az sayıda, daha anlamlı ve özet bir şekilde yeni değişkenlerin bulunabilmesini sağlamaktadır (Karagöz, 2017, s.402). Verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını anlayabilmek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Testi ve Bartlett Testi değerlerine bakılmıştır. KMO testinde bulunan değer 0,50'nin altında çıkması kabul edilemeyen değer, 0,50 zayıf, 0,60 orta, 0,70 iyi, 0,80 çok iyi ve 0,90 bulunması mükemmel sonucu göstermektedir. Yapılan bu testin değerinin küçük çıkması değişkenler arasındaki korelasyon ilişkisinin diğer değişkenler tarafından açıklanamayacağını ortaya koymaktadır (Sharma, 1996 s.116; Tavşancıl, 2002, s.50).

Bartlett testinde ise verilerin çoklu normal dağılımdan gelmiş olması gerekmektedir. Bu durumun anlaşılabilmesi için Bartlett testinin sonucunun anlamlı yani $p(\text{sig}) < 0,05$ 'ten küçük çıkması istenmektedir. Çünkü bu değer değişkenler arası yüksek korelasyon ilişkisinin mevcut olduğunu göstermektedir (Karagöz, 2017: 408). Verilerin faktör analizine uygunluğu anlaşıldıktan sonra faktör analizi sonucu oluşan boyutlara güvenilirlik analizi yapılmıştır. Güvenilirlik, "bir testin veya ölçeğin ölçmek istediği şeyi tutarlı ve istikrarlı bir biçimde ölçme derecesidir". Güvenilirlik analizi yapılabilmesi için güvenilirlik analizinde kullanılan modellerden biri olan Cronbach Alpha değerlerine bakılmıştır. Cronbach Alpha değerinin 0,40' tan küçük çıkması ölçeğin güvenilir olmadığını gösterirken, 0,80 ve üzeri çıkması ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu ifade etmektedir (Karagöz, 2017, s.445). Veri analizinin devamında t testi ve ANOVA testinden yararlanılmıştır. T testi için, iki ana kütlede aynı ya da farklı büyüklükte olan örneklem alınmaktadır. Alınan örneklemelerin ortalamaları bulunarak t testi ile analiz gerçekleştirilmektedir. Ulaşılan sonuca göre ana kütle ortalamaları arasında farklılık bulunup bulunmadığına karar verilmektedir. İki'den fazla parametrik ana kütle ortalamasının birbirine eşit olup olmadığını test edilebilmesi içinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmaktadır (Karagöz, 2017, s.187-195).

Mesleki Beklenti Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi Sonuçları

Faktör analizinde değişkenler arasında yüksek korelasyon ilişkileri aranmaktadır. Değişkenler arasındaki korelasyon azaldığında faktör analizinden elde edilen sonuçlara ilişkin güvende azalmaktadır. Aşağıdaki tablo incelendiğinde significant değerinin $p(\text{sig}) = 0,000 < 0,05$ olması Bartlett testi sonucunun anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durum değişkenler arasında yüksek korelasyon ilişkisini ortaya çıkarmakla birlikte değişkenlerin faktör analizi için uygunluğunu ifade etmektedir (Karagöz, 2017, s. 408).

Tablo 1. KMO ve Bartlett's Değerleri

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,922
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1259,697
	Df	105
	Sig.	,000

KMO katsayısının 0,922 çıkması faktör analizi yapılabilmesi için değişkenlerin uygunluğunun mükemmel düzeyde olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla araştırmanın örneklem büyüklüğü yeterli olmaktadır (Karagöz, 2017, s. 408).

Tablo 2. Ortak Yükler (Communalities) Tablosu

Ortak Yükler		
	Initial (Başlangıç)	Extraction (Çıkarım)
MB1	1,000	,669
MB2	1,000	,405
MB3	1,000	,593
MB4	1,000	,671
MB5	1,000	,623
MB6	1,000	,646
MB7	1,000	,665
MB8	1,000	,436
MB9	1,000	,783
MB10	1,000	,714
MB11	1,000	,535
MB12	1,000	,357
MB13	1,000	,524
MB14	1,000	,740
MB15	1,000	,474

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Her bir değişkene ait ortak varyans değeri bulunmaktadır. Bu değer 0 ve 1 arasında değişiklik gösterdiği ifade edilmektedir. Ortak yükler tablosuna bakıldığında başlangıç olarak ifade edilen sütundaki tüm rakamlar 1 olarak gösterilmektedir. Yapılan analiz sonucunda çıkarım sütunundaki rakamların ise 0,50'nin üzerinde olması beklenmektedir (Çakır, 2014).

Tablo 3. Açıklanan Toplam Varyans Tablosu

Açıklanan Toplam Varyans										
Compo nent	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings			
	Tot al	% of Variance	Cumulat ive %	Total	% of Variance	Cumulat ive %	Total	% of Variance	Cumulat ive %	
	d	1	7,81	52,102	7,815	52,102	52,102	4,772	31,812	31,812
i	2	1,02	6,810	58,912	1,021	6,810	58,912	4,065	27,099	58,912
m	3	,937	6,249	65,160						
e	4	,857	5,713	70,874						
n	5	,732	4,879	75,752						

s i o n o	6	,628	4,189	79,942						
	7	,525	3,497	83,439						
	8	,512	3,412	86,851						
	9	,408	2,718	89,570						
	10	,367	2,446	92,016						
	11	,340	2,266	94,282						
	12	,281	1,876	96,158						
	13	,235	1,567	97,725						
	14	,214	1,426	99,151						
	15	,127	,849	100,000						
Extraction Method: Principal Component Analysis.										

Tablo 3 incelendiğinde araştırma maddeleriyle ölçülmek istenen değişkenin yüzde kaçının açıklandığı görülmektedir. Öz değer, her bir faktöre ait faktör yüklerine ilişkin kareler toplamı olarak açıklanmaktadır ve her bir faktör tarafından açıklanan varyans oranının hesaplanmasında önemli olan bir katsayıdır (Tabachnick ve Fideli, 2001; Tatlıdil,1992). Buna göre analiz sonucu öz değeri 1'in üzerinde olan iki faktör vardır ve ölçülmek istenen değişkeni birinci faktör %31,812; ikinci faktör ise %27,099 oranında açıklamaktadır.

Tablo 4. Bileşen Matris Değerleri

Component Matrix ^a		
	Component	
	1	2
MB1	,818	-,022
MB2	,620	,143
MB3	,755	,153
MB4	,578	,581
MB5	,788	-,044
MB6	,777	-,207
MB7	,718	-,386
MB8	,660	-,018
MB9	,881	-,081
MB10	,837	-,119
MB11	,655	-,326
MB12	,504	-,322
MB13	,647	,325
MB14	,850	,129
MB15	,617	,305
Extraction Method: Principal Component Analysis.		
a. 2 components extracted.		

Faktör yük değerleri, maddelerin faktörlerle olan ilişkisinin açıklanmasını sağlayan katsayı olarak ifade edilmektedir. Maddelerin buldukları faktörde olan yük değerlerinin yüksek seviyede olması beklenmektedir. 0.60 ve üstü yük değeri yüksek seviye; 0.30- 0.59 arası yük değeri orta seviyedeki büyüklük şeklinde tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, 2002).

Tablo 5. Dönüşümlü Faktör Yükleri, Faktör Ağırlıkları ve Güvenilirlik Düzeyi

Rotated Component Matrix ^a				
Maddeler	1. Faktör	2. Faktör	Faktör Ağırlıkları	Cronbach's Alpha Değeri
MB7	,792		31,812	,914
MB6	,716			
MB9	,709			
MB11	,705			
MB10	,701			
MB1	,622			
MB5	,615			
MB4		,818	27,099	,815
MB13		,675		
MB14		,665		
MB3		,619		
Toplam Varyans Değeri: 58,911				

Yapılan analiz sonucunda 15 maddeden oluşan ölçekte 11 madde kalmış ve ölçekte yer alan sorular iki faktör altında toplanmıştır. Birinci faktörün altında (MB7, MB6, MB9, MB11, MB10, MB1, MB5), ikinci faktörün altında (MB4, MB13, MB14, MB3) maddeleri yer almıştır. Faktörlere ilişkin Cronbach Alpha değerlerine bakıldığında Faktör 1 için ,914; Faktör 2 için ,815 bulunmuştur. Mesleki beklenti ölçeğine ilişkin yapılan faktör analizi sonucunda Karadeniz ve Özkan'ın (2021) çalışması referans alınarak birinci faktör "Kariyer Beklentisi", ikinci faktör "Duygusal Beklenti" olarak adlandırılmıştır. Kariyer beklentisi faktörü yedi maddeden oluşmakta ve toplam varyansın %31,812'sini açıklamaktadır. Duygusal beklenti faktörü ise dört maddeden oluşmakta olup toplam varyansın %27,099'unu açıklamaktadır.

Tablo 6. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler	Frekans	Yüzde	Demografik Özellikler	Frekans	Yüzde	
Cinsiyet	Kız	87	Sınıf	1. Sınıf	32	23,0
	Erkek	52		2. Sınıf	107	77,0
	Toplam	139		100	Toplam	139

Yaş	18-21	119	85,6	Bölüm	Büro Yön. ve Yön. Asistan.	13	9,4
	22-25	18	12,9		Halkla İlişkiler ve Tanıtım	46	33,1
	26-29	1	,7		Maliye	70	50,4
	29 ve üzeri	1	,7		Muh. ve Vergi Uygulamaları	10	7,2
	Toplam	139	100		Toplam	139	100,0
Gelir	1400 TL ve altı	14	10,1	İkamet Edilen Bölge	İç Anadolu Böl.	5	3,6
	1401-2400 TL	38	27,3		Marmara Böl.	24	17,3
	2401-3400 TL	47	33,8		Ege Böl.	77	55,4
	3401-4400 TL	18	12,9		Akdeniz Böl.	16	11,5
	4401 TL ve üzeri	22	15,8		Karadeniz Böl.	3	2,2
	Toplam	139	100,0		Doğu Ana.Böl.	3	2,2
					Güneydoğu Anadolu Böl.	11	7,9
Toplam	139	100,0	Toplam	139	100		

Tablo 6' da yer alan değerlere bakıldığında katılımcıların % 62,6'sı (87) kişi kız öğrencilerden, % 34,4'ü (52) kişi erkek öğrencilerden oluşmaktadır. 1. Sınıf öğrencisi, % 23'ü (32) kişi, 2. sınıf öğrencisi % 77 (107) kişidir. Katılımcıların % 9,4'ü (13) kişi Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı, %33,1' i (46) kişi Halkla İlişkiler ve Tanıtım, % 50,4'ü (70) kişi Maliye, % 7,2'si Muhasebe ve Vergi Uygulamaları sınıfında öğrenim görmektedir. Katılımcıların ikamet ettikleri şehre göre bakıldığında %3,6'sı (5) kişi İç Anadolu Bölgesi, %17,3'ü (24) kişi Marmara Bölgesi, % 55,4'ü (77) kişi Ege Bölgesi, %11,5'i (16) kişi Akdeniz Bölgesi, %2,2'si (3) kişi Karadeniz Bölgesi, %2,2'si (3) kişi Doğu Anadolu Bölgesi ve %7,9'u (11) kişi Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşamaktadır. Ailenin aylık gelir durumu incelendiğinde ise katılımcıların aile gelirinin %10,1 (14) kişi 1400 TL ve altı, % 27,3 (38) kişi 1401-2400 TL, % 12,9 (18) kişi 3401-4400 TL, %15,8 (22) kişi 4401 TL ve üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Mesleki Beklentilere İlişkin Boyutların Cinsiyet Değişkenine İlişkin T-testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Mean	Std. Deviation	T Değeri	P Değeri
Kariyer Beklentisi	Kız	87	3,97	,74	1,246	0,215
	Erkek	52	3,78	,99		
Duygusal Beklenti	Kız	87	4,00	,74	2,789	0,007
	Erkek	52	3,55	1,01		

Tablo 7’de yer alan değerlere bakıldığında kariyer beklentisi ($p=0,215>0,05$) değerlerini gösterdiği için cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Duygusal beklenti ($p=0,007<0,05$) değerini gösterdiği için cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Buna göre kız öğrencilerin geleceğe yönelik mesleki duygusal beklenti düzeylerinin erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 8. Mesleki Beklentilere İlişkin Boyutların Sınıf Değişkenine İlişkin T-testi Sonuçları

	Sınıf	N	Mean	Std. Deviation	T Değeri	P Değeri
Kariyer Beklentisi	1. sınıf	31	3,87	,81	-0,133	0,895
	2. sınıf	107	3,89	,85		
Duygusal Beklenti	1. sınıf	31	3,91	,77	0,559	0,577
	2. sınıf	107	3,81	,90		

Tablo 8’de yer alan değerlere bakıldığında kariyer beklentisi ($p=0,895>0,05$) ve duygusal beklenti ($p=0,577>0,05$) değerlerini gösterdiği için sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Buna göre 1. ve 2. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin kariyer beklentisi ve duygusal beklenti düzeyleri sınıf değişkenine göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 9. Boyutlara İlişkin Bölüm Değişkenine Göre Homojenlik Testi

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Kariyer Beklentisi	1,230	3	135	,301
Duygusal Beklenti	1,673	3	135	,176

Tablo 9’da ifade edildiği üzere Levene testi sonucunda grupların varyans eşitliği kabul edilmiştir. (p değeri kariyer beklentisi= $0,301>0,05$; duygusal beklenti= $0,176>0,05$ ’den) çıkması sebebiyle ANOVA testinin yapılabilmesi için ön şart sağlanmıştır. Varyans analizinde çoklu karşılaştırma için Tukey HSD, Scheffe ve Tamhane’s T2 testleri yaygın olarak kullanılmaktadır (Karagöz, 2017: 200). Scheffe testi grupların örneklem sayıları eşit olmadığı durumlarda tercih edilmektedir (Durmuş vd., 2013, s. 128).

Tablo 10. Bölüm Değişkenine Göre ANOVA Testi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Sig.
Kariyer Beklentisi	Gruplar Arası	,192	3	,064	,087	,967
	Grup içi	98,864	135	,732		
	Toplam	99,055	138			
Duygusal Beklenti	Gruplar Arası	2,059	3	,686	,891	,448

	Grup içi	104,011	135	,770		
	Toplam	106,069	138			

ANOVA testinin sonucuna göre öğrencilerin okudukları bölüm ile kariyer beklentisi (sig: 0,967>0,05) ve mesleki beklenti (sig:0,448>0,05) arasındaki ilişki düzeyinde significant değerinin 0,05'ten büyük çıkmasından dolayı anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sebeple öğrencilerin okudukları bölüme göre mesleki beklentileri farklılık göstermemektedir.

Tablo 11. Boyutlara İlişkin Bölge Değişkenine Göre Homojenlik Testi

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Kariyer Beklentisi	,889	6	132	,505
Duygusal Beklentisi	,989	6	132	,436

Tablo 11'de ifade edildiği üzere Levene testi sonucunda grupların varyans eşitliği kabul edilmiştir. (p değeri kariyer beklentisi=0,505>0,05; duygusal beklenti=0,436>0,05'den) çıkması sebebiyle ANOVA testinin yapılabilmesi için ön şart sağlanmıştır.

Tablo 12. Bölge Değişkenine Göre ANOVA Testi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Sig.
Kariyer Beklentisi	Gruplar Arası	4,727	6	,788	1,103	,364
	Grup içi	94,328	132	,715		
	Toplam	99,055	138			
Duygusal Beklentisi	Gruplar Arası	2,755	6	,459	,587	,740
	Grup içi	103,314	132	,783		
	Toplam	106,069	138			

ANOVA testinin sonucuna göre öğrencilerin yaşadıkları bölge ile kariyer beklentisi (sig: 0,364>0,05) ve mesleki beklenti (sig:0,740>0,05) arasındaki ilişki düzeyinde significant değerinin 0,05'ten büyük çıkmasından dolayı anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Dolayısıyla yaşanan bölgeye göre mesleki beklentiler farklılık göstermemektedir.

Tablo 13. Boyutlara İlişkin Gelir Değişkenine Göre Homojenlik Testi

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Kariyer Beklentisi	,117	4	134	,976

Üniversite Öğrencilerinin Mesleki Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Gördes Meslek Yüksekokulu Örneği

DuygusalBeklenti	1,845	4	134	,124
------------------	-------	---	-----	------

Tablo 13’de ifade edildiği üzere Levene testi sonucunda grupların varyans eşitliği kabul edilmiştir. (p değeri kariyer beklentisi=0,976>0,05; duygusal beklenti=0,124>0,05’den) çıkması sebebiyle ANOVA testinin yapılabilmesi için ön şart sağlanmıştır.

Tablo 14. Gelir Değişkenine göre ANOVA Testi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Sig.
Kariyer Beklentisi	Gruplar Arası	2,387	4	,597	,827	,510
	Grup içi	96,668	134	,721		
	Toplam	99,055	138			
Duygusal Beklenti	Gruplar Arası	4,008	4	1,002	1,315	,267
	Grup içi	102,062	134	,762		
	Toplam	106,069	138			

ANOVA testinin sonucuna göre ailenin geliri ile kariyer beklentisi (sig:0,510>0,05) ve mesleki beklenti (sig:0,267>0,05) arasındaki ilişki düzeyinde significant değerinin 0,05’ten büyük çıkmasından dolayı anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Buna göre ailenin geliri ile öğrencilerin mesleki beklentileri farklılık göstermemektedir.

Tablo 15. Boyutlara İlişkin Yaş Değişkenine Göre Homojenlik Testi

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Kariyer Beklentisi	,416	1	135	,520
Duygusal Beklenti	,108	1	135	,743

Tablo 15’de ifade edildiği üzere Levene testi sonucunda grupların varyans eşitliği kabul edilmiştir. (p değeri kariyer beklentisi=0,520>0,05; duygusal beklenti=0,743>0,05’den) çıkması sebebiyle ANOVA testinin yapılabilmesi için ön şart sağlanmıştır.

Tablo 16. Yaş Değişkenine göre ANOVA Testi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	Sig.
Kariyer Beklentisi	Gruplar Arası	,301	3	,100	,137	,938
	Grup içi	98,754	135	,732		
	Toplam	99,055	138			

Duygusal Beklenti	Gruplar Arası	,317	3	,106	,135	,939
	Grup içi	105,752	135	,783		
	Toplam	106,069	138			

ANOVA testinin sonucuna göre yaş değişkeni ile kariyer beklentisi (sig: 0,938>0,05) ve mesleki beklenti (sig: 0,939>0,05) arasında ilişki düzeyinde significant değerinin 0,05'ten büyük çıkmasından dolayı anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Buna göre öğrencilerin yaş düzeyi ile mesleki beklentileri farklılık göstermemektedir.

Sonuç

Gördes Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin mezuniyet sonrası mesleki beklentilerine ilişkin yapılan analizler sonucunda öğrencilerin mezuniyet sonrasında kendi hayatlarına yön verirken iş dünyasından ve kariyer süreçlerindeki diğer unsurlardan farklı beklentileri ortaya çıkmıştır. Bu beklentilerin henüz öğrenciyken ortaya konulması, öğrencilerin mezuniyet sonrası ortaya çıkabilecek stres, kaygı ve tükenmişliklerini ortadan kaldıracak ve iş dünyasına daha motive bir şekilde hazır olmalarını sağlayacaktır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 62,6'sı (87) kişi kız öğrencilerden, % 34,4'ü (52) kişi erkek öğrencilerden oluşmakta olup 1. Sınıf öğrencisi, % 23'ü (32) kişi, 2. sınıf öğrencisi % 77 (107) kişidir. Katılımcıların % 9,4'ü (13) kişi Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı, %33,1' i (46) kişi Halkla İlişkiler ve Tanıtım, % 50,4'ü (70) kişi Maliye, % 7,2'si Muhasebe ve Vergi Uygulamaları sınıfında öğrenim görmektedir. Katılımcıların ikamet ettikleri şehre göre bakıldığında %3,6'sı (5) kişi İç Anadolu Bölgesi, %17,3'ü (24) kişi Marmara Bölgesi, % 55,4'ü (77) kişi Ege Bölgesi, %11,5'i (16) kişi Akdeniz Bölgesi, %2,2'si (3) kişi Karadeniz Bölgesi, %2,2'si (3) kişi Doğu Anadolu Bölgesi ve %7,9'u (11) kişi Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşamaktadır.

Ailenin aylık gelir durumu incelendiğinde ise katılımcıların aile gelirinin %10,1 (14) kişi 1400 TL ve altı, % 27,3 (38) kişi 1401-2400 TL, % 12,9 (18) kişi 3401-4400 TL, %15,8 (22) kişi 4401 TL ve üzeri gelire sahip olduğu bulunmuştur. Demografik özellikler ve mesleki beklenti boyutları arasındaki ilişki düzeyi incelendiğinde ise duygusal beklenti ($p=0,007<0,05$) değerini gösterdiği için cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunduğu, kız öğrencilerin geleceğe yönelik mesleki duygusal beklenti düzeylerinin erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla bu sonuca göre H1 hipotezi kabul edilmiştir. Ulaşılan bu sonuç Tuncer (2011) ve Korkmaz, Çiçek ve Tektaş'ın (2018) çalışmalarından elde edilen sonucu desteklemektedir. Yapılan çalışmalarda öğrencilerin geleceğe yönelik kariyer beklentisine ilişkin kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu düşündükleri ifade edilmektedir.

Öğrencilerin ankete vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda sınıf, bölüm, yaş, ikamet edilen bölge ve ailenin aylık gelir değişkenlerine göre ise anlamlı farklılık bulunamamıştır. Buna bağlı olarak H2, H3, H4, H5 hipotezleri red edilmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin mesleki beklentileri üzerinde sınıf, bölüm, yaş, ikamet edilen bölge ve ailenin gelir durumunun etkisinin olmadığı görülmektedir. Karadeniz ve Özkan'ın (2021) çalışmasında da gelir durumu, yaşanılan yer ve sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmaması bu çalışmadan elde edilen sonucu desteklemektedir. Işık ve Bahat'ın (2021) çalışmasında da öğrencilerin beklentilerinin yaş, öğrenim düzeyi, ikamet edilen bölge ve aile gelir düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın önlisans öğrencilerine uygulanması meslek yüksekokullarındaki durum hakkında veri elde edilmesine katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte ulaşılan sonuçlara göre politika yapıcılar öğrencilerin beklentilerine yönelik müfredat, iş alanı gibi süreçlerde öğrencilerin mesleki beklentilerine yönelik destekleyici uygulamalara ağırlık verebilecektir. Öğrencilere yönelik kariyer ve eğitim odaklı uygulamalara ağırlık verilmesi ilgili üniversitenin ve meslek yüksekokulunun tercih düzeyini arttıracak, ayrıca mezuniyet sonrası iş dünyasına nitelikli bir işgücü temini sağlanmış olacaktır.

Çalışma 2021-2022 eğitim ve öğretim döneminde Manisa Celal Bayar Üniversitesi Gördes Meslek Yüksekokulu öğrencileri ile gerçekleştirilmiş olup Manisa ili Gördes ilçesi ile sınırlıdır. Daha farklı şehirlerde ve farklı eğitim düzeyindeki öğrenciler hedeflenerek literatüre katkı sağlanabilir. Bu anlamda yapılan bu çalışma diğer yapılacak çalışmalara fikir verilmesini sağlayacak ve meslek yüksekokulunda öğrenim gören gençlerin gelecek beklentilerinin hangi unsurlara göre farklılık gösterip göstermediği hakkında fikir vermesi açısından önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Arık, N., & Seyhan, B. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Planlamasında Teknoloji Bilgisi ve Gelecek Beklentilerinin Rolü. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 5(7), 2218-2231.
- Aydemir, D.A. (2018). Gastronomi ve Mutfak Sanatları Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Beklentileri: Lisans Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir.
- Balcı, A. (1995). Sosyal Bilimlerde Araştırma, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 32(32), 470-483.
- Durmuş, B., Yurtkoru, S. ve Çinko, M. (2013). Sosyal Bilimlerde Spss'le Veri Analizi. Beta Basım A.Ş. 5. Baskı. İstanbul. Erdoğan, N. (2003). Kariyer Geliştirme Kuram ve Uygulama, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Çakır, A. (2014). Faktör Analizi. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Fizer, D. (2013). Factors affecting career choices of college students enrolled in agriculture. A research paper presented for the Master of Science in Agriculture and Natural Science degree at The University of Tennessee, Martin, 51-54.
- Gedye, S., Elizabeth F. & Brian, C. (2004). Students' Undergraduate Expectations and Post-graduation Experiences of the Value of a Degree. *Journal of Geography in Higher Education*, 28:3, 381-396.
- Işık, M. & Bahat, İ. (2021). Yükseköğretim Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Örneği. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 17-35.
- Karadeniz, Y., ve Özkan, Ç. (2021). Üniversite Mezunları Mezuniyet Sonrası Kariyer Beklentileri: Ayvack Meslek Yüksekokulu Örneği. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (2), 113-136.
- Karagöz, Y. (2017). SPSS ve AMOS Uygulamalı. Nicel-Nitel-Karma Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği, Ankara: Nobel Yayınları.
- Karasar, N. (1995). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Kavramlar, İlkeler, Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Kinash, S., Crane, L., Capper, J., Young, M., & Stark, A. (2017). When do university students and graduates know what careers they want: A research-derived framework. *Journal of teaching and learning for graduate employability*, 8(1), 3-21.
- Koçak, O., Kırtay, Ç., & Kaya, A. (2017). Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma ve Kariyer Beklentilerinin İş ve Meslek Danışmanlığı Hizmetlerinden Etkilenmesi: Yalova Üniversitesi Örneği. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 266-308.

- Korkmaz, E. Çiçek, C. ve Tektaş, N. (2018). Üniversite öğrencilerinin gelecek beklentileri ve yaşam memnuniyetleri ilişkisi; Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi örneği, II. International Symposium on Economics, Finance and Econometrics, December 6-7, Bandırma/Balıkesir
- Mann, A., Denis, V., Schleicher, A., Ekhtiari, H., Forsyth, T., Liu, E., & Chambers, N. (2020). Teenagers' career aspirations and the future of work. OECD Publications.
- Özyürek, R. (2001). Global kariyer yetkinlik beklentisi ölçümü ve meslek danışmanlığı uygulamalarında kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 28-Güz, 557-571.
- Patton, W.A. and Creed, P. (2007) Occupational aspirations and expectations of Australian adolescents. *Australian Journal of Career Development* 16(1). 46-59.
- Sharma, S. (1996). *Applied Multivariate Techniques*, Jhonn Wiley & Sons Inc.; 116, New York.
- Şanlı, T., & Saraçlı, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin gelecek beklentileri üzerinde etkili olan faktörlerin analizi. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(11), 25-36.
- Tabachnick, B. G. & Fideli, L.S. (2001). *Using Multivariate Statistics (Fourth Edition)*. Boston: Ally And Bacon.
- Tatlıdil, H. (1992). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Analiz*. Ankara.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tekin, İ. Ç., & Akgemci, T. (2018). Çağrı Merkezi Hizmetleri Bölümü Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Selçuk Üniversitesi Örneği. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (11), 151-164.
- Tosun, Ü., & Güntaş, S. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Beklentileri İle Empati Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: KKTC Örneği. *European Journal Of Managerial Research (EUJMR)*, 2(2), 23-38.
- Tuncer, M. (2011). Yükseköğretim Gençliğinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *International PeriodicalfortheLanguages, Literature and History of Turkish of Turkic*, 6(2), 935-948.
- Zengin, B., Sen, L. M., & Solmaz, S. A. (2011). A research on sufficiency of University Education about satisfaction of University student's career expectations. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 24, 496-504.